

POUTNÍCI ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ

Číslo 6

červen 2010

Zvlněné moře znělců a čedičů – těch znělců a čedičů – o nichž mineralogové roznášejí pověst, že jsou šedé až černé, ačkoli je pravda, že není na světě tolik mineralogů, kolik tu najdete jemných odstínů barev.

V. E. Babka: České Středohoří, in: Litoměřice K. H. Máchovi 1836–1936

V KRAJI CIKÁD

Necestovali jsme do Středomoří, ale do Středohoří, do vesničky Třtěno na Lounsku, kde nás zaujal zcela nenápadný, pouhých 285 m vysoký typicky středohorský kopeček - homolička s názvem Syslík. Jeho jižní strana, tak jako u většiny lounských vrchů je bezlesá, na vrcholu a ostatních svazích pak nacházíme občas keře a tu a tam listnáče, na západním svahu ještě uměle vysazené smrky a modříny.

Na dnešní den opět nebyla příznivá předpověď počasí. V noci hodně napršelo, na polích zůstaly po dešti místy rybníčky. Cestou do Lovosic byl pohled na Středohoří dramatický, vrcholy kopců vystupovaly dost ostře z mlhy a nad nimi se valily těžké tmavé mraky. Velmi temný byl severozápad, Milešovku nevidět.... Ale tomu nejhoršímu se nám podařilo ujet.

Vycházíme blátivou cestou ze Třtěna k Syslíku. Nohy se nám boří do bahna, ale postupujeme dále. Mraky zůstávají za námi a dokonce prosvítá sluníčko. Krajina je svěží zelená a prostoupená omamnou vůní kvetoucích hlohů, které ještě s dalšími keři lemují naši cestu. Syslík máme po pravé straně a vlevo jsou pole, za nimiž se tyčí Chožovská hora, Oblík, Srdov a Brník.

Od Chožovské hory se ozývá kukačka a v keřích zpívá spousta dalších drobných ptáčků, z nichž nás zaujmou kouzelné a neopakovatelné trylky pěnice slavíkové. Z květeny nás zaujmou velké květy pryskyřníku, u cesty kvetou pampelišky a jahoda lesní, v louce modré květy lnu rakouského.

Blížíme se k jižnímu svahu Syslíku, který se místy doslova modrá rozkvetou šalvějí luční. Její květy jsou výrazně modré s nádechem do fialova a tato barva výrazně kontrastuje se žlutými květy prýsčů. Tu a tam již vykvétá mateřídouška. Ve vyšší partii svahu se vlní kavyly. Naši pozornost upoutají první motýli - zejména bělásci, drobní hnědásci, modrásci a okáči. Na poli zahlédneme srnku.

Náhle je zpěv ptáků přerušen velmi výrazným cvrčením, které se ozývá odněkud z keřů, ale přesné místo nelze určit. Cvrkot je chvílemi tak silný, že v něm ostatní ptačí hlásky téměř zanikají. Nechce se mi to věřit, to cvrčení je mi důvěrně známé z Itálie.... že by to byly cikády? Samečci, kteří přivolávají samičky. Při našich poutích jsme se s cikádami dosud nesetkali. Zdá se mi to natolik neuvěřitelné, že si musím doma ověřit v atlasu, že cikády u nás v teplejších oblastech také žijí. Ne náhodou jsem lounskou oblast Středohoří přirovnala k italské krajině a cikády, nejednou opěvované básníky, mě v tom utvrzují. Naše milované Středohoří nás okouzlo něčím novým!

Sedíme u cesty a kocháme se pohledem na krásy zdejší krajiny i její zvuky. V polích se vinou cesty a silničky, po nichž neprojde během naší pouti jediné auto. Zřejmě do tohoto nádherného koutu ještě neproniklo dvacáté nebo vlastně již jednadvacáté století. V rybníčku se ozývají žáby. Zatahuje se a mírný deštík nás nemine.

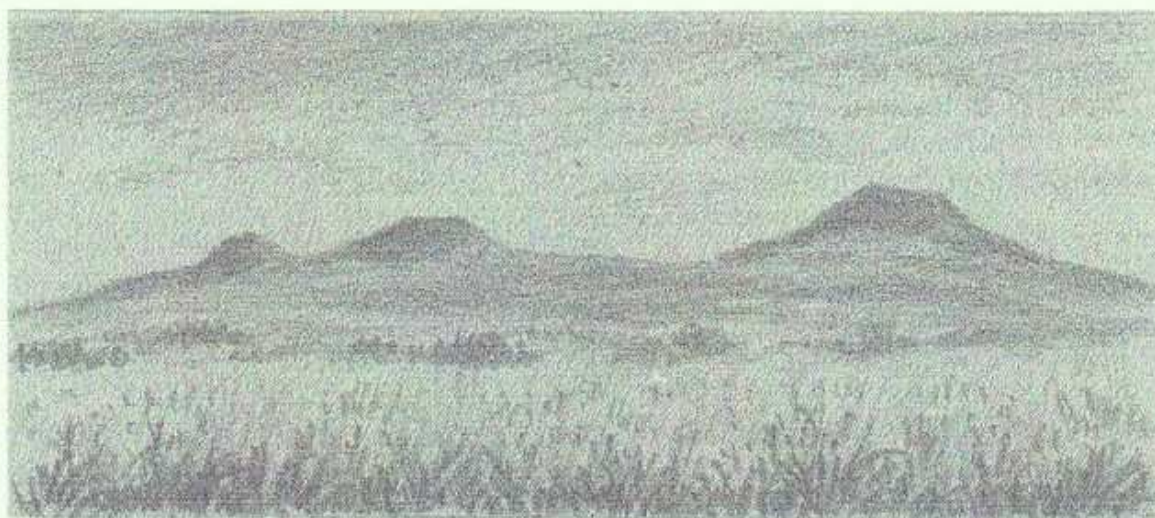
Pokračujeme v cestě podél Syslíku a představují se nám další rostliny - teplomilnější žlutavě kvetoucí ledenec luštinatý, bílý rožec polní, růžová hluchavkovitá rostlina marulka pamětník, růžová vikev z rodu motýlokvetých a modravý rozrazil rozprostřený. Tráva je tu sytě zelená a černozem po dešti ještě černější. Z trávy se zvedá les loňských zaschlých bodláků pcháčů bělohlavých. Při zemi vyrůstají nové, překrásné růžice jejich listů.

Rozhlížíme se po krajině a před námi se vlevo otevřel pohled na něžně zelené nezalesněné homoličky Křížových vrchů. Přestalo pršet a slunce se znovu ujalo vlády nad krajinou, jejíž barevnost je výraznější. Kopce jakoby se přiblížily.

Vracíme se a na jižním svahu Syslíku se znovu ozývají cikády. Květy hlohů obletují včely, které jsou v posledních letech vzácné... Tu a tam zahlédneme čmeláka.

Radujeme se ze všeho, co nám zdejší štědrá krajina nabízí, ale čas nezastavíme. Sluníčko směřuje k západu - a my, plní krásných a hlubokých dojmů se loučíme se Syslíkem a míříme k východu - na nádraží do Lovosic.

Jana Haasová

OSADA DOLY - 1. část

Osada Doly (německy Neugründel) založil říšský hrabě Karel Friedrich z Hatzfeldů a Gleichen v roce 1775. Kraj zasáhla neúroda a císař Josef II. se rozhodl řešit situaci. Přijel na zámek v Dlažkovicích a radil se s Hatzfeldem. Zrodila se myšlenka těžit v kraji české *granáty*. Přesto název "Doly" nemá s těžbou nic společného. Jméno je odvozeno od polohy místa, osada ležela níže než okolní obce - proto Doly. Nutno dodat, že zaměstnání obyvatel s těžbou plodrahokamu přece jen souviselo: Někteří se zabývali tzv. pláchnutím granátů (vyplavování zeminy z mas hlíny, v níž jsou granáty rozptýleny). Jinak se obdělávalo pole či se příležitostně chodilo za prací do Podsedic. Obyvatelé byli pro sousedy odjakživa "Doláci" - ač se vyskytují tvrzení, že jde spíše o hanlivý výraz. Do osady se zase nechodilo "do Dolů", ale "na Dola".

Nejprve bychom narazili na bývalý hostinec (nedaleko se nalézal malý rybníček). V provozu byl pouze během lovecké sezóny. Na svahu za ním rostly šeříky a děti tu v zimě sáňkovaly. Políčka se rozkládala směrem na Solany, Podsedice a Lkáň. Dále už jsou vidět jen louky náležející k Podsedicím.

Dolské domečky stály za sebou v jedné řadě. V náletovém lese bychom ještě dnes našli náznaky půdorysů jednotlivých domů, našli bychom i jímky na vodu. Od západu od polní stezky se nacházel dům rodiny Skalických, Cimrů, Klupáků, Macáků, potom spáleniště, domek Neumanů (jimž nikdo neřekl jinak než Najmani) a Aulických (říkalo se jim také Ouličtí). V Dolech vlastnili dva domy Heydukovi, avšak jeden zcela vyhořel a spáleniště i dům koupili v roce 1927 Klupákoví. Z objektu se zachoval jen malý sklípek. "Tam jsme schraňovali máslo a mlíko. Na dveřích byl jen železný lígr a nikdy se nestalo, že by někdo sousedovi něco ukradl", vzpomíná Růžena Schweizerová, roz. Klupáková.

Obyvatelé se potýkali s problémem zásobování pitnou vodou. Zapřahali dobytek a chodili s vozničkami ke studni vzdálené asi dvě stě metrů od polní stezky. Z té už dnes nenajdeme vůbec nic. Voda pitná sice byla, ale chutná příliš ne. Josef Jenč z Podsedic doplňuje: "Říkali jsme ji prdlavka". Ve studni bylo vody málo, musela se zamykat. "Vodou z potoka myly ženské doma podlahu a voda pro dobytek se brala z malého rybníčka na okraji osady", říká Schweizerová.

V roce 1848 se stal novým majitelem panství hrabě Hugo Damián Ervin ze Schönbornů. Kousek od Podhrázského mlýna nechal zbudovat tzv. myslivnu (přesněji hostinec pro myslivce), dům č.p. 10 se dvěma byty. To byl druhý hostinec na Dolech - ani z něho se nic nedochovalo, ačkoliv byl v roce 1969 přeměněn ve stodolu a nějakou dobu tímto způsobem využíván. Dynastie Hatzfeldů podle Pamětní knihy obce Podsedice v roce 1796 vymřela po meči (jiné prameny uvádějí rok 1794).

I taková malá vesnička se může pochlubit slavným rodákem. Tím byl Václav Liška (nar. 1869), jeden z předních českých typografů. Sepsal a vydal za účelem zlepšení odborné komunikace brožurku s názvem "Německočeské názvosloví knihtiskařské a odvětví příbuzných".

K osadě patřil i Podhrázský mlýn (zvaný též Dolský mlýn, německy Grundmühle). Byl postaven hrabětem Schönbornem roku 1789 na potoce Rosovka. Patřil do katastrální oblasti Podsedic. Byl postaven v roce 1789 na popud hraběte von Schönborna, majitele dlažkovického panství. K mlýnu patřily tři hektary polí a mlel až do roku 1941, kdy byl zaplombován. Nacházel se asi šest set metrů jižněji. V roce 1969 byl prodán na broučku.

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ TROCHU JINAK

"Krása Českého středohoří je ojedinělá a nepřehlédnutelná" - napsal mi kdysi jeden fotograf - milovník tohoto krásného pohoří. A najednou jsem zjistila, že vlastně mnohé ty kopce ani neznám jménem. Poznáte je ve skrývačkách?

1. Kamarádka lichotila sousedce.
2. Kutilovi se zaseklo celé soukolí.
3. Velikost rohožek byla správná.
4. Kočička Mimi lákala kocourky.
5. Jakost rýže byla dobrá.
6. Na stolku se skví telefon červené barvy.
7. Lipan na naši návnadu nezabral.
8. Soused Kučaba baví vždy celou hospodu.
9. Huse dlouhý krk sluší.
10. Pepa řezal celý den dříví.
11. Kamarád Míra nás překvapil.
12. Některý sportovec má extra bicepsy.

(Kalich 538 m, Kloc 674 m, Ostroh 454 m, Milá 510 m, Ostrý 454 m, Kvítel 354 m, Panna 594 m, Baba 306 m, Sedlo 726 m, Pařez 733 m, Raná 457 m, Trabice 435 m)

Růžena Schweizerová

Vítáme všechny naše poutníky a milovníky Českého středohoří!

Rádi bychom, aby tento malý časopis, popularizující naši milovanou krajinu, vycházel měsíčně, byl pestrý a podílelo se na něm více autorů. Uvítáme vaše podněty - články, citáty, tipy na výlety, básně a pozvánky na kulturní akce, vztahující se k Českému středohoří, které rádi uveřejníme. Zasílejte je, prosím, na moji níže uvedenou e-mailovou adresu. Předem děkuji

Jana Haasová

POUTNÍCI ČESKÉHO STŘEDOHOŘÍ: redaktor Jana Haasová, e-mail: haasova.jana@centrum.cz,
Roderick Slavík, Věra Bartošková, Květa Roznětinská, Růžena Schweizerová, Jiří Slabyhoudek, Bohumil Škrabal, ing. Jiří Pokorný s rodinou, Jaroslav Rosssler, Jan Parkos, Aleš Kryšpín